

Vastaus kirjalliseen kysymykseen naisiin kohdistuvan väkivallan torjumisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Ruut Sjöblomin ym. /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 329/2021 vp:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi ja

miten hallitus aikoo huolehtia siitä, että väkivaltaa kokeneet ja tehneet saavat tarvitsemaansa apua?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Hallitusohjelmassa todetaan, että hallitus kiinnittää erityistä huomiota henkilökohtaiseen koskemattomuuteen sekä henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten, erityisesti lapsiin kohdistuvien rikosten sekä lähisuhdeväkivallan vähentämiseen. Turvallisen oikeusvaltion kehittämisen yhtenä keinona hallitusohjelmaan sisältyy kirjaus naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelman laatimisesta.

Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelma valmisteltiin poikkihallinnollisesti oikeusministeriön johdolla ja julkaistiin lokakuussa 2020. Ohjelman läpileikkaava teema on väkivallan ennaltaehkäisy. Väkivallan muodoista ohjelmaan on sisällytetty kunniaan liittyvä väkivalta ja digitaalinen väkivalta. Lisäksi painotetaan väkivallan tekijöiden kanssa tehtävää työtä sekä esitutkinta- ja rikosprosessin sekä rikosseuraamusalan viranomaisten osaamisen kehittämistä.

Torjuntaohjelma sisältää 32 toimenpidettä, jotka jakautuvat seuraavien teemojen alle:

- Tietoisuuden lisääminen naisiin kohdistuvasta väkivallasta
- Ammattihenkilöstön koulutukset
- Viranomaisohjeet
- Lähisuhdeväkivallan tekijöille tarkoitettut ohjelmat
- Rakenteet ja alueellinen koordinaatio
- Tutkimukset ja selvitykset

Kaikilla ohjelmaan sisältyvillä toimenpiteillä pyritään vastaamaan johonkin tai joihinkin Istanbulin sopimuksen toimeenpanoa valvovan GREVION Suomelle määräaikaiss raportissaan antamiin suosituksiin. Istanbulin sopimus on Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta. Sopimus astui Suomessa voimaan 1.8.2015.

Torjuntaohjelman toimeenpano alkoi heti ohjelman julkistamisen jälkeen ja jatkuu vuoden 2023 kevääseen. Kaikkien vuodelle 2021 suunniteltujen toimenpiteiden toimeenpano on käynnistynyt suunnitellusti. Ohjelman toimeenpanoon on varattu vuosittainen 400 000 euron määräraha.

Hallitusohjelman mukaan toteutetaan seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistus, jossa lähtökohtina ovat koskemattomuus ja seksuaalinen itsemääräämisoikeus. Rikoslain raiskausmääritelmä muutetaan suostumuksen puutteeseen perustuvaksi oikeusturvasta huolehtien. Ohjelman mukaan myös törkeimpien väkivalta- ja seksuaalirikosten rangaistavuutta arvioidaan niin, että rangaistukset ovat oikealla tasolla sekä suhteessa teon vahingollisuuteen, että muista rikoksista langetettaviin rangaistuksiin. Seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistusta koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syyskaudella 2021.

Oikeusministeriö on toukokuussa 2021 asettanut työryhmän valmistelemaan ehdotukset tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen säätämiseksi rangaistavaksi nykyistä selkeämmin rikoslaissa. Tavoitteena on samalla toteuttaa lakivaliokunnan mietinnön LaVM 6/2020 vp pohjalta laaditun eduskunnan kirjelmän EK 44/2020 vp asiaa koskeva lausuma. Työryhmän toimikausi kestää helmikuun 2022 loppuun ja hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle kuluva vaalikauden aikana. Hallitusohjelmassa on myös linjattu, että riittävät varat turvataan silpomisen vastaiseen työhön.

Oikeusministeriössä on käynnissä hanke, jossa arvioidaan keinoja parantaa lähestymiskiellon tehokkuutta, vähentää lähestymiskiellon rikkomista ja lisätä erityisesti lähisuhteissa tapahtuvan väkivallan uhrin turvallisuutta. Taustalla on hallitusohjelmakirjaus, jonka mukaan lähestymiskieltoon liittyvä lainsäädäntö uudistetaan turvaamaan paremmin uhrin oikeudet. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle vuonna 2022.

Monialainen, onnistunut lähisuhdeväkivallan ehkäisytyö edellyttää toimivia rakenteita, osaamista, riittäviä palveluja ja väkivallan vastaisen työn resursointia. Rakenteita pyritään vahvistamaan nyt valmisteilla olevissa tulevaisuuden hyvinvointikeskuksissa, jotta uhrin, väkivallan tekijät ja väkivallalle altistuneet lapset voivat saada tarvitsemansa palvelut oikea-aikaisesti.

Valtioneuvosto nimitti vuoden 2021 alussa Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunnan (NAPE) uudelle toimikaudelle vuosille 2021–2024. Osana NAPEa toimii myös syksyllä 2020 asetettu järjestötyöryhmä, jonka tehtävänä on mm. tiedonvaihto valtionhallinnon ja väkivallan vastaista työtä tekevien ja palveluita tarjoajien järjestöjen välillä.

Yksi NAPE:n vuoden 2021 painopiste on naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn ja palveluiden rakenteiden vahvistaminen valtionhallinnossa, kunnissa ja tulevaisuuden sote-keskuksissa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos tukee väkivallan ehkäisytyön rakenteiden jalkauttamista tulevaisuuden sote-keskushankkeissa kaksivuotisella projektilla.

Kuluva vuoden aikana myös levitetään valtakunnallisesti parisuhdeväkivallan moniammatillisen riskinarvioinnin menetelmää (MARAK), ja THL kouluttaa uusia MARAK-työryhmiä. MARAK-menetelmässä moniammatillisessa työryhmässä laaditaan väkivallan uhrille tai uhan alla elävälle henkilölle turvasuunnitelma, ja siten parannetaan hänen turvallisuuttaan. Suomessa toimii tällä hetkellä kymmeniä MARAK-ryhmiä eri paikkakunnilla.

Poliisin moniammatillisen yhteistyön osaamista lähisuhdeväkivaltaan liittyvissä tilanteissa parannetaan niin ikään. Poliisihallitus toteuttaa yhteistyössä NApEn kanssa projektin, jonka tavoitteena on kartoittaa poliisin osaamista ja kehittämistarpeita naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan torjunnassa ja vastata osaamisen kehittämistarpeisiin. Projektin aikana laaditaan koulutusohjelma ja käytännön työtä tukeva toiminnallinen MARAK-käsikirja.

Vuoden 2021 aikana Nape laatii Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelman vuosille 2022–2025. Lisäksi vuoden 2021 aikana käynnistetään edellisen, vuosia 2018–2021 koskevan toimeenpanosuunnitelman vaikutusarviointi.

Istanbulin sopimuksen velvoitteiden täyttämiseksi Suomen turvakotiverkostoa on laajennettu, ja tällä hallituskaudella panostetaan myös turvakotien esteettömyyteen. Lähisuhdeväkivallan uhreille, heidän omaisilleen ja ammattilaisille tarkoitettu auttava puhelin Nollalinja palvelee ympäri vuorokauden useilla kielillä. Keväällä 2021 Nollalinjan yhteyteen perustettiin myös chat-palvelu.

Eri puolille Suomea on perustettu viimeisen neljän vuoden aikana seksuaalisen väkivallan uhreille tarkoitettuja SERI-tukikeskuksia, ja verkosto on edelleen vahvasti laajenemassa. Kyse on matalan kynnyksen palvelusta, jossa uhreille tarjotaan lääketieteellistä ja oikeuslääketieteellistä tutkimusta, traumatukea ja neuvontaa.

Helsingissä 11.6.2021

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson